

REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE

Številka: Up-12/93
Datum: 4. julij 1996

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavnih pritožbah H.G. iz L. na seji dne 4. julija 1996

o d l o č i l o :

Ustavni pritožbi zoper sklep Vrhovnega sodišča št. II Kr 4/93-4 z dne 26.2.1993 in zoper sklep istega sodišča št. II Kr 6/93-3 z dne 25.3.1993 se zavrneta.

O b r a z l o ž i t e v

A.

1. Pritožnik v ustavni pritožbi, vloženi dne 4.3.1993, izpodbija sklep Vrhovnega sodišča št. II Kr 4/93-4 z dne 26.2.1993, v ustavni pritožbi, vloženi dne 7.4.1993, pa še sklep istega sodišča št. II Kr 6/93-3 z dne 25.3.1993. Navedel je, da mu je bil z izpodbijanima sklepoma podaljšan pripor iz razloga po 3. točki drugega odstavka 191. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list SFRJ, št. 4/77, 14/85, 26/86, 57/89 in 3/90; v nadaljevanju ZKP-77). V prvi ustavni pritožbi predlaga, da Ustavno sodišče izpodbijani sklep razveljavi in se "opredeli do izvajanja in uporabe 3. točke, 2. alinee, 191. člena ZKP, SFRJ - ter v skladu z ustavnimi pooblastili primerno ravna". V drugi ustavni pritožbi predlaga oceno ustavnosti in zakonitosti izpodbijanega sklepa.

2. Pritožnik meni, da je pripor izjemen ukrep in da zato določbe ZKP-77 še dodatno omejuje določba 20. člena Ustave. Upoštevanje brezposelnosti kot obteževalne okoliščine pri odločanju o priporu naj bi bilo v nasprotju s 14. in 22. členom Ustave. V nasprotju z domnevo nedolžnosti iz 27. člena Ustave naj bi bila uporaba besedne zveze "dokaj obsežna kriminalna dejavnost" in pa navedba, da je "zaradi velikega števila k. d., intenzivnega usklajevanja izvrševanja k. d., in njihove teže (...) po mnenju Vrhovnega sodišča RS pripor neogibno potreben za nemoten potek kazenskega postopka. Podana je bojazen, da bi obdolženci na prostosti nadaljevali s kriminalno dejavnostjo in tako na lahek način prišli do nadaljnjega denarja." V drugi ustavni pritožbi je še navedel, da naj bi ne šlo za kaznivo dejanje, za katero se sme izreči kazen pet let ali več zapora, kar naj bi kot pogoj za podaljšanje pripora določal tretji odstavek 20. člena Ustave. Sodišče naj bi v sklepu ne navedlo tehtnih razlogov, kar je kot pogoj za podaljšanje pripora določal drugi odstavek 197. člena ZKP-77.

Sklep, ki ga izpodbija v drugi ustavni pritožbi, naj bi bil tudi v nasprotju s pravico do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave.

3. Vrhovno sodišče je v obeh izpodbijanih odločbah zavzelo stališče, da veliko število kaznivih dejanj, intenzivno usklajeno izvrševanje, njihova teža in dejstvo, da je pritožnik brez redne zaposlitve oziroma da nima sredstev za preživljanje, utemeljujejo bojazen, da bi na prostosti s kriminalno dejavnostjo nadaljeval.

4. V odgovoru je Vrhovno sodišče navedlo, da se pripor iz razloga ponovitvene nevarnosti nesporno ne odreja zaradi zagotovitve poteka kazenskega postopka, ampak zaradi zagotovitve varnosti ljudi (prvi odstavek 20. člena Ustave). Varnost ljudi naj bi ne bila ogrožena samo takrat, ko je ogroženo življenje ljudi, ampak tudi takrat, ko je ogroženo njihovo zdravje ali premoženje. Sodna praksa naj bi doslej izdelala kriterije za obstoj ponovitvene nevarnosti, med katere štejejo: predkaznovanost, zlasti pri specialnem povratniku; če je storilec kaznivo dejanje storil obrtoma; pri premoženjskih deliktih, če je storilec nezaposlen in brez premoženja oziroma dohodkov za preživljanje; pri nedovoljeni trgovini z mamili, če gre za večje količine zaseženega mamila, kar naj bi kazalo, da je mamilo namenjeno tržišču.

5. Po mnenju Vrhovnega sodišča je priporni razlog podan ne le v primerih predkaznovanosti s pravnomočno sodbo, ampak tudi v primerih, ko je obdolženec prvič v kazenskem postopku zaradi serije kaznivih dejanj, storjenih v krajšem časovnem obdobju.

Vrhovno sodišče meni, da bi bilo neživiljenjsko in v nasprotju z določbo 3. točke drugega odstavka 201. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 63/94 - v nadaljevanju: ZKP) trditi, da pri takem obdolžencu priporni razlog ponovitvene nevarnosti ni podan. Priporni razlog ponovitvene nevarnosti naj bi ne pomenil kršitve domneve nedolžnosti, saj naj bi ne temeljil na očitku obdolžencu, da je storil kaznivo dejanje. Temelj za odreditev pripora naj bi bila uvedba preiskave na podlagi utemeljenega suma storitve kaznivega dejanja.

B.

6. V času odločanja Ustavnega sodišča pritožnik ni bil več v priporu. Po glavni obravnavi dne 23. junija 1993 mu je sodišče pripor odpravilo. Pritožnik je navedel, da bo v primeru ugoditve ustavni pritožbi uveljavljal pravice v skladu s 26. členom Ustave (pravica do povračila škode). S tem je izkazal pravni interes za odločitev o ustavni pritožbi - ne glede na to, ali bi z odškodninsko tožbo tudi dejansko uspel.

7. Ustavno sodišče pri odločanju o ustavni pritožbi presoja, ali je bila pritožniku z izpodbijanim posamičnim aktom kršena človekova pravica ali temeljna svoboščina (argument iz prvega odstavka 160. člena Ustave). Pravilnost uporabe in izvajanja neke zakonske določbe je predmet presoje pri odločanju o ustavni pritožbi le toliko, kolikor bi nepravilna uporaba zakona lahko pomenila kršitev človekove pravice ali temeljne svoboščine.

Vprašanje ustavnosti 3. točke drugega odstavka 191. člena ZKP-77 je predmet odločitve o pritožnikovi pobudi za oceno ustavnosti te določbe. O njej je Ustavno sodišče odločilo z odločbo št. U-I- 18/93 z dne 11.4.1996 (Uradni list RS, št. 16/96).

8. Že v odločbi št. U-I-18/93 je Ustavno sodišče zavrnilo očitek, da bi bila odreditev pripora iz razloga ponovitvene nevarnosti v nasprotju s 27. členom Ustave. Med drugim je navedlo, da je predpostavka nedolžnosti procesno sredstvo, ki ne pomeni, da zoper obdolženca ne bi bilo mogoče odrediti pripora. Če bi bilo to res, potem zoper nikogar ne bi bilo mogoče niti začeti kazenskega postopka, ker sploh ne bi bilo mogoče govoriti o utemeljenem sumu, da je oseba storila kaznivo dejanje.

9. Ta utemeljeni sum bi bil v logičnem protislovju s predpostavko nedolžnosti, če bi jo razlagali kot statično meritorno stanje in ne kot dinamični-procesni prenos dokaznega bremena. Poudarilo je tri vidike domneve nedolžnosti: da je dokazno breme na tožeči stranki (državi) in ne na obdolžencu; da država kot tožeča stranka nosi dokazno tveganje; da mora sodišče v dvomu obdolženca oprostiti. Z istimi razlogi zavrača Ustavno sodišče tudi pritožnikov očitek, da naj bi bilo v nasprotju z domnevo nedolžnosti sklepanje o prihodnji nevarnosti ponovitve kaznivih dejanj.

10. Določba 27. člena Ustave tudi ni bila kršena s tem, ko sodišče ni izrecno navedlo, da je obstajal le utemeljen sum storitve kaznivih dejanj. Že samo dejstvo, da sta bila izpodbijana sklepa o podaljšanju pripora izdana v preiskavi, pove, da storitev kaznivih dejanj in krivda zanje pritožniku še nista bili dokazani.

11. Neutemeljen je tudi pritožnikov očitek, da niso bili izpolnjeni pogoji za podaljšanje pripora nad tri mesece. Drugi odstavek 197. člena ZKP-77 je določal dva pogoja za podaljšanje pripora po treh mesecih: 1) da je tekel postopek zaradi kaznivega dejanja, za katero se je smela izreči kazen nad pet let zavora in 2) da so obstajali tehtni razlogi za tako podaljšanje. Že za kaznivo dejanje goljufije po tretjem odstavku 171. člena je tedaj veljavni Kazenski zakon (Uradni list SRS, št. 12/77, 19/84, 47/87, 33/89 in 5/90) določal, da se lahko izreče kazen od enega do deset let zavora. Prvi pogoj je bil torej izpolnjen. Vrhovno sodišče pa je tudi dovolj prepričljivo utemeljilo obstoj tehtnih razlogov za podaljšanje pripora.

12. Neutemeljen je tudi pritožnikov očitek kršitve pravice do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave. Pritožbo zoper sklep Vrhovnega sodišča je izključil že zakonodajalec (četrti odstavek 394. člena ZKP-

77). Ustava določa, da je za odločanje o priporu po poteku treh mesecev pred vložitvijo obtožnice pristojno Vrhovno sodišče kot najvišje sodišče splošne pristojnosti v državi (drugi in tretji odstavek 20. člena). Pred odločitvijo Vrhovnega sodišča o podaljšanju pripora je pristojno sodišče najmanj dvakrat presojalo obstoj pogojev za pripor (197. člen ZKP-77). Zoper obe odločitvi je imel priprti možnost pritožbe (četrti odstavek 192. člena in drugi odstavek 197. člena ZKP-77). Priprti je imel tudi pravico vsak čas predlagati odpravo pripora.

13. Prav tako ni mogoče pritrditi pritožniku, da je upoštevanje brezposelnosti pri odločanju o priporu v nasprotju s 14. in 22. členom Ustave. Ustava sama pod določenimi pogoji, navedenimi v 20. členu, dovoljuje pripor kot poseg v osebno svobodo. Zakonu nalaga, da določi razloge za odreditev pripora. Eden od pripornih razlogov, ki jih je določil ZKP-77, je bil tudi priporni razlog ponovitvene nevarnosti. Ustavno sodišče je že v odločbi U-I-18/93 poudarilo, da je na nevarnost ponovne storitve kaznivega dejanja mogoče sklepati tako iz okoliščin storitve kaznivega dejanja kot iz okoliščin v sferi obdolženca: njegovih osebnostnih potez, okolja, iz katerega izhaja, razmer, v katerih živi ipd. Ena od teh okoliščin je lahko tudi okoliščina, da pritožnik nima sredstev za preživljanje ali da je nezaposlen. Tako je sodišče kot eno od okoliščin, odločilnih za podaljšanje pripora, lahko upoštevalo tudi dejstvo, da pritožnik neposredno pred uvedbo kazenskega postopka in med kazenskim postopkom ni imel sredstev za preživljanje. Ne bi pa moglo sodišče zgolj na podlagi te okoliščine sklepati na nevarnost ponovitve kaznivih dejanj.

C.

14. Ustavno sodišče je sprejelo odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 15/94) v sestavi: predsednik dr. Tone Jerovšek in sodniki dr. Peter Jambreč, mag. Matevž Krivic, mag. Janez Snoj, dr. Janez Šinkovec, dr. Lovro Šturm, Franc Testen, dr. Lojze Ude in dr. Boštjan M. Zupančič. Odločbo je sprejelo soglasno. Sodnik Krivic je dal pritrdilno ločeno mnenje.

P r e d s e d n i k
dr. Tone Jerovšek